

ارزیابی و مقایسه
مدالیت ۱۳۸۶ با مدالیت
۱۳۹۲

شماره: ۰۸

تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۹

طبقه بندی: عادی

مناقشه موضوع هسته ای ایران پس از روی کار آمدن دولت یازدهم در فرایندی جدیدی قرار گرفت. اولین اقدام دولت یازدهم ارائه طرح جدید به ۵+۱ برای حل موضوع هسته ای بود که پس از نشست های فشرده طرفین به توافقی تحت عنوان طرح اقدام مشترک دست یافتند. همزمان و متعاقب شرایط جدید، تحولی نیز در ارتباط با ایران و آژانس صورت گرفت و طرفین موافقت کردند در چارچوب مدالیت ی جدیدی مسایل فی ما بین را حل و فصل نمایند. لذا در این راستا، تاکنون دو توافق بین ایران و آژانس در آبان سال جاری و دیگری در بهمن ماه امسال به امضا طرفین رسید. سوالی که در این جا مطرح است این است که چرا آژانس طی یازده دور مذاکره با تیم قبلی هسته ای برای دستیابی به مدالیت موفقی نبود و اکنون این توافقات حاصل شده است؟ بین این دو مدالیت چه تفاوت هایی وجود دارد؟

۱. چیستی مدالیت

مدالیت مفهومی است که در علوم مختلف معنای مختلفی دارد. در نشانه شناسی، مدالیت مرتبه واقعیت را توسط یک نشانه، متن یا ژانر تعیین می کند. در موسیقی، مدالیت به نحوه قرار گرفتن فاصله های مختلف نغمه ها با یکدیگر و با تونیک اطلاق می گردد. و در فیزیک پزشکی و به خصوص تصویر برداری پزشکی و پرتو درمانی، به هر گونه تجهیزاتی و یا روشی که جهت تصویر گیری از بدن و یا درمان آن استفاده شود، می گویند. این مفهوم در ارتباط با موضوع هسته ای به معنای طرح اقدام یا برنامه عمل و کار بین ایران و آژانس برای شفاف سازی مسئله هسته ای ایران بکار می رود که به صورت گام به گام اجراء شود^۱.

۲. سیر اجمالی توافقات

۱. اولین مدالیت یا برنامه عمل در دوره مسئولیت آقای لاریجانی در سال ۱۳۸۶ مطرح شد و در همین سال بین ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی به توافق رسید. در این مدالیت که تحت سند INF/CIRC/۷۱۱، در آژانس ثبت شد، ۶ سوال اساسی درباره موضوع هسته ای ایران به عنوان مساله باقیمانده آژانس مطرح شد که عبارت بودند از آزمایشات پلوتونیوم، سانتریفوژهای پی یک و پی دو، منشاء آلودگی، سند اورانیوم فلزی، پلونیوم ۱۱۰ و معدن گچین. براساس مدالیت همه موضوعات باقیمانده فقط ۶ موضوع بودند و آژانس تاکید کرد که پس از حل و فصل آنها هیچ موضوع باقی مانده دیگری در برنامه هسته ای ایران وجود ندارد و پس از آن اجرای پادمان ها در ایران وضعیت عادی خواهد یافت. جمهوری اسلامی ایران نیز طی فرایند مشخص شده به این سوالات به صورت عملی پاسخ داد و آژانس نیز قانع شد که غیر از موارد مطرح شده ابهامی در خصوص برنامه هسته ای ایران وجود ندارد.

^۱ - برخی مدالیت را یکی از شاخص های مذاکرات در سطح بین المللی تلقی می کنند. از نظر آنها مذاکرات سه شاخصه مهم دارد که یکی از آنها مدالیت است. این سه شاخصه عبارتند از، اول؛ «کف مذاکرات» که شامل موضوع یا مجموعه موضوعات و مسائل مورد توافق طرفین مذاکره است. دوم؛ «سقف مذاکرات» که از ابتدا مشخص نیست بلکه نقطه یا نقاطی است که طرفین مذاکره در نهایت روی آن توافق می کنند و با اعلام «نتیجه» CONSEQUENCE مذاکرات به پایان می رسد و سوم؛ چارچوب MODALITY - مذاکرات است که مذاکرات مطابق این فرمول یا چارچوب دنبال می شود.

آژانس در گزارش اسفند ۸۶ (نوامبر ۲۰۰۷) خود اذعان کرد که عملیاتی شدن این سند اطمینان لازم را برای راستی آزمایی آژانس در فعالیت‌های غنی‌سازی برای زمان حال و آینده در ایران فراهم کرده است. در واقع طبق این سندها سیستم راستی آزمایی آژانس بر فعالیت‌های غنی‌سازی ایران در نظر در حال و آینده به حالت منظمی درآمده است و ابراز هرگونه نگرانی و ادعا درباره انحراف این فعالیت‌ها در حال و آینده، بی‌اساس و فاقد مبنای فنی خواهد بود.

در واقع البرادعی با انتشار این گزارش از مختومه شدن همه موضوعات باقیمانده خبر داده بود و در همین راستا، ۴ روز پس از این گزارش که قرار بود در اجلاس مارس شورای حکام آژانس مورد بررسی قرار گیرد، منوچهر متکی، وزیر وقت امور خارجه کشورمان با ارسال نامه‌ای به همتایان خود در کشورهای عضو شورای حکام و شورای امنیت و همچنین مقامات سازمان ملل متحد، آخرین تحولات و غیرقانونی بودن ارسال موضوع هسته‌ای به شورای امنیت را تشریح کرد و خواستار جبران اشتباهاتی شد که برخی کشورها با اقدامات سیاسی و تبلیغی خود و طرح برخی ادعاها سعی در منحرف کردن برنامه هسته‌ای ایران کرده بودند.

اما از آن جایی که آمریکایی‌ها اغراض و اهداف دیگری را در موضوع هسته‌ای ایران دنبال می‌کردند، با راه‌اندازی تبلیغات سیاسی و انحرافی ادعا کردند که به اسناد جدیدی در یک لپ‌تاپ متعلق به یک مقام ایرانی دست یافته که نشان می‌دهد ایران از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای خود منحرف شده و به مطالعاتی دست زده که هدف آن نظامی بوده است و در پی این ادعا اجازه عادی شدن پرونده هسته‌ای ایران را نداد و با فشار بر مدیرکل آژانس پرونده هسته‌ای ایران را همچنان به عنوان یک موضوع اضطراری و امنیتی نگهداشتند.

هر چند مطابق برنامه کاری، مطالعات ادعایی به دلیل ماهیت آن که کاملاً متفاوت بود به عنوان موضوع باقی مانده شناسایی نشده بود، جمهوری اسلامی ایران درباره مطالعات ادعایی در جلسات متعددی با هیأت اعزامی آژانس مذاکره و بیش از ۲۰۰ صفحه پاسخ مکتوب به آن ارائه کرد، درحالی‌که چنین اقداماتی در برنامه کاری تصریح نشده بود. با این وجود، زمانی که آژانس در حال تهیه گزارش مارس ۲۰۰۸ خود به شورای حکام و جمع‌بندی مطالعات ادعایی بود، آمریکا اسناد ادعایی جدیدی را به آژانس ارائه داد و فشارهای سنگینی را نیز بر آن وارد کرد تا آژانس نتواند درباره مطالعات ادعایی جمع‌بندی کند. نتیجه فشارهای آمریکا این شد که به‌رغم همه همکاری‌های ایران با آژانس و حل‌وفصل موضوعات باقی مانده، سوم مارس ۲۰۰۸ (۱۳ اسفند ۸۶) قطعنامه ۱۸۰۳ شورای امنیت با ۱۴ رای موافق و یک رای ممتنع اندونزی به تصویب برسد.

از سوی دیگر، آمریکایی‌ها با شرکایی اروپایی خود تلاش کردند تا با کنار زدن البرادعی برای ریاست مجدد آژانس، آمانو ژاپنی را به دبیرکلی این سازمان منصوب نمایند تا از این طریق مطالعات ادعایی خود را برای فشار بیشتر ایران و اجماع بین‌المللی پیش ببرند. لذا با روی کار آمدن آمانو، موضوع مطالعات ادعایی به عنوان مناقشه جدید آژانس و ایران تبدیل شد.

۲. در عین حال با وجودی که در زمان آقای آمانو موضوع PMD (ابعاد محتمل نظامی) که مطرح شد، ایران از جهت اینکه حسن نیت خود را نشان دهد و شفاف‌سازی کند اعلام کرد که در یک چارچوب مشخص برای حل مسئله آمادگی دارد. در واقع ایران، مدالیت ۲۰۰۷ را الگوی خوبی برای تدوین مدالیت جدید می‌دانست و حاضر بود، که بار

دیگر مسایل مطروحه را با آژانس حل نماید. در این زمینه پیشنهاد تدوین مدالیتہ جدید برای نخستین بار توسط علی اکبر صالحی وزیر خارجه ایران مطرح شد. صالحی تیرماه ۱۳۹۰ در سفر به وین و در دیدار با یوکیا آمانو پیشنهاد کرد که «اگر آژانس مدالیتہ اوت ۲۰۰۷ را کامل اعلام کند، آنگاه ایران آماده خواهد بود وارد مذاکره برای تدوین مدالیتہ جدیدی در مورد مطالعات ادعایی شود.»

پیگیری ایران برای این منظور در نهایت باعث شد نشست ها و مذاکراتی برای حل موضوع در یک مدالیتہ جدید صورت گیرد. از این زمان به بعد ۱۱ دور نشست و مذاکره (حدود یک سال و نیم) بین تیم ایران با آژانس درباره تدوین مدالیتہ ای که روشن کند تهران چگونه به پرسش های آژانس درباره موضوع PMD (ابعاد احتمالی نظامی) پاسخ دهد، برگزار شد. اما علی رغم این تلاش ها به دلایل مختلفی این مدالیتہ در دوره ریاست آقای جلیلی در دبیری شورایعالی امنیت ملی و مسئول پرونده هسته ای ایران مورد توافق آژانس قرار نگرفت.

۲. بعد از روی کار آمدن دولت یازدهم و تغییراتی که در رابطه حل مساله هسته ای ایران با ۱+۵ صورت گرفت، زمینه های تفاهم بین ایران و آژانس نیز فراهم شد. از این رو، اولین گام از توافق کلی در آبان ماه سال جاری بین ایران و آژانس به عمل آمد. این توافق که شش بند بیشتر نداشت، در یک دوره زمانی تعیین شده مورد توجه ایران قرار گرفت و پاسخ های آن داده شد. با پشت سر گذاشتن این مرحله، گام دوم توافق در هفت بند در بهمن ماه صورت گرفت. در این راستا، آژانس و ایران توافق کردند که تا ۲۵ اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ به همه هفت سوال مطروحه پاسخ داده شود. نکته این است که پاسخ ایران به این هفت بند از سوالات آژانس، ابهامات آژانس برطرف نمی شود و سوالات باقی مانده در دور دیگری از مذاکرات مجدداً مطرح و باید به توافق برسد.

۳. تفاوت مدالیتہ ۲۰۰۷ با ۲۰۱۴

توافقات جدیدی که بین ایران و آژانس منعقد شد با آنچه سابقاً تحت عنوان مدالیتہ امضا شده بود دارای تفاوت هایی است. در مدالیتہ سابق این اصل پذیرفته شد که آژانس تمام سوالات خود را یک بار برای همیشه ارائه می دهد و پس اخذ پاسخ، موضوع ابهامات برای همیشه مرتفع شود. اما در توافقات کنونی، ایران و آژانس به صورت مرحله به مرحله پیش می روند و هر بار این نهاد بین المللی درخواست ها و سئوالاتی را مطرح می کند که بعد از پاسخگویی به آنها، سئوالات بعدی مطرح می شود. چنانچه عراقچی معاون بین الملل وزارت خارجه گفت: آژانس قبول کرده است که از اقدامات ساده تر و کوچکتر آغاز کنیم و گام هایی که آژانس می خواست در مرحله اول از سوی ایران انجام شود، به مراحل بعدی سپرده شود. نکته دیگر این است که مدالیتہ سابق با توجه به بندهای توافقتنامه، از شفافیت و وضوح زیادی برخوردار و پایان موضوع برای طرفین روشن بود. اما در مدالیتہ جدید اگرچه از بخش های ساده تر شروع شده است اما به جهت شفاف نبودن سوالات بعدی، می تواند فرایند کار را با دشواری های زیادی روبرو سازد. همچنین کارشناسان معتقدند که هیچ کدام از دو توافقی که در آبان و بهمن سال جاری منعقد شده، بر مبنای مدالیتہ ای که ایران سابقاً بر آن اصرار داشت، انجام نشده است. تهران پیش از این اصرار داشت که هرگونه توافق جدید برای اقدامات اعتمادساز را در چارچوب یک مدالیتہ انجام خواهد داد. وجود یک مدالیتہ در توافق بین ایران و آژانس، به معنای آن است که در پایان اجرای مدالیتہ، آژانس متعهد خواهد شد اعلام کند ابعاد سؤال برانگیز دیگری درمورد برنامه هسته ای ایران وجود ندارد.

۴. علل توافق جدید آژانس با ایران

سوالی که مطرح است این است که چرا پیش از این چنین توافقی صورت نگرفت. به نظر می رسد چند علت در این خصوص وجود دارد:

۴-۱. اولین و مهمترین علت، تاثیر پذیری آمانو از سیاست های آمریکا در موضوع هسته ای ایران است. لذا بخشی از علت توافق جدید را باید متأثر از توافقات ژنو و بین ایران و گروه غربی ۵+۱ دانست.

۴-۲. علت دوم حساسیت و پیش شرط هایی بود که تیم سابق برای هر نوع مدالیت با آژانس داشتند از جمله در این باره «علی اصغر سلطانی» سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران در آژانس بین المللی انرژی اتمی مطرح کرد وی گفت: «تا زمانیکه ملاحظات اصلی مرتبط با امنیت ملی ایران و همچنین خواسته اصولی تهران مبنی بر تحویل مدارک ادعایی توسط آژانس در متن درج نشود، چارچوب مورد نظر، مورد توافق قرار نخواهد گرفت.» در واقع از دید تیم سابق، هرگونه مدالیت باید گام به گام باشد یعنی پس از خاتمه یک موضوع، به موضوع دیگر پرداخته شود. ایران همچنین عقیده داشت که آژانس باید سقفی برای پرسش های خود قرار دهد و بپذیرد که اگر به تمامی پرسش ها پاسخ داده شد، سوال جدیدی مطرح نشود. مساله مهم دیگری که مورد تأکید تیم سابق بود این است که با توجه به اینکه همکاری در زمینه PMD (ابعاد احتمالی نظامی) نه طبق پادمان و نه حتی طبق پروتکل وظیفه ایران نیست، آژانس باید روشن کند که در ازای همکاری تهران چه پاسخ معادلی به جمهوری اسلامی خواهد داد. موضوع مناقشه انگیز دیگر مربوط به پارچین بود. ایران در این زمینه معتقد بود که چون موضوع تاسیسات نظامی پارچین فراتر از آن پی تی است تا زمانی که مدالیت جدید نهایی و امضا نشود، بازرسی از این محل ممکن نیست.

در کنار موارد فوق، ایران به صراحت اعلام کرده بود که تنها زمانی به موضوع مربوط به ابعاد احتمالی نظامی پاسخ خواهد داد که کلیه تحریم های یکجانبه کشورهای غربی لغو شود. با این حال، اگرچه در فرایند یازده دور مذاکره با آژانس، بخشی از اختلافات حل شده بود. اما به جهت عدم پذیرش آمریکای ها و انگیزه ها و اغراض سیاسی آنها اجازه پیشرفت در مذاکرات ایران و آژانس داده نمی شد.

۴-۳. سومین علت به رویکرد جدید دولت یازدهم بر می گردد که فرمول جدیدی را با آژانس مطرح کرد. که خود بیانگر عدم طرح برخی از پیش شرط های سابق است. معاون وزیر خارجه در این خصوص گفت: از دو سال قبل بر اساس این رویکرد ساختاری، یازده دور مذاکره بین ایران و آژانس برگزار شد که به خوبی پیش رفت و حالت تقریباً بن بست ایجاد شد. بعد از مذاکرات نیویورک و ژنو به این نتیجه رسیدیم همانطور که فضا بین ما و ۵+۱ عوض و رویکردهایی ایجاد شده است، نیاز داریم که فضا و رویکردهای جدید را بین ایران و آژانس ایجاد و از بن بست سابق خارج شویم. بر همین اساس هفته پیش سفری به وین داشتم و درباره رویکردهای جدید با آقای آمانو صحبت کردم که بیش از یک ساعت و نیم به طول انجامید و اعلام کردم که ما خواهان حل و فصل مسائل هستیم و چیزی برای پنهان کردن نداریم و سوالات مطرح شده با اغراض سیاسی و بایستی بین ما و آژانس اطمینان حاصل شود که آقای آمانو قبول داشت که در سایه تحولات در ژنو، روند وین باید رو به جلو باشد و از حالت انجماد خارج شود. بر همین اساس مدالیت و پیشنهاد جدیدی را برای همکاری با آژانس ارائه کردیم که همچون ژنو، گام به گام است و گام هایی را

معرفی کردیم که هرگاه تکمیل و به سوالات پاسخ داده شود به سمت گام بعدی می‌رویم که این رویکرد گام به گام مورد پذیرش قرار گرفت و قرار شد.

۴-۴. علت چهارم که به نوعی علت شناسی رفتار تیم جدید برای حل موضوع هسته ای است، این است که توافقات با آژانس می‌تواند بر روند توافقات ژنو تاثیر گذار باشد. به همین جهت عراقچی اظهار داشت «این دو روند کاملاً مستقل است ولی بر هم تاثیر دارد و پیشرفت هر یک به پیشرفت روند دیگر کمک می‌کند و امیدواریم در ادامه مذاکرات گام‌های لازم را برای حل و فصل موضوع برداریم.»^۲

۵. متن کامل توافقنامه ایران و آژانس

۵-۱. مدالیته اول (مورخ ۲۷ اوت ۲۰۰۷)

پیرو مذاکرات میان دکتر لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران و دکتر البرادعی، مدیر کل آژانس بین المللی انرژی اتمی در وین و به دنبال نشان دادن حسن نیت و ابتکار جمهوری اسلامی ایران و توافق حاصله، هیات عالی رتبه متشکل از مدیران فنی و حقوقی و دپارتمان‌های سیاسی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در ۱۱ و ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ به تهران سفر کردند و طی آن "تفاهات جمهوری اسلامی ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره‌ی مدالیته‌ی حل و فصل مسائل برجسته مورخ ۱۲ جولای ۲۰۰۷" در تهران منعقد شد. دومین نشست در ۲۴ ژوئیه ۲۰۰۷ در وین انجام شد و پس از آن نشست‌های دیگری در ۲۰ و ۲۱ اوت ۲۰۰۷ انجام شد. هیات نمایندگی آژانس این فرصت را یافت که در طی دو سفرش به تهران با دکتر لاریجانی نشست‌های را برگزار کند. به دنبال این سه نشست دو طرف به تفاهات زیر دست یافتند :

I - آخرین تحولات

براساس مدالیته‌ی توافق شده در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ تصمیمات زیر اتخاذ شد :

۱ - مسائل کنونی

^۲ - برخی از تحلیل گران اشکالاتی را بر مدالیته جدید و بویژه در خصوص توافق ۷ بندی گرفته اند که در مقایسه با مدالیته ۲۰۰۷ به عنوان یک ضعف محسوب می‌شود. این اشکالات عبارتند از:

۱. بر اساس پیش نویس آژانس و طرح موردنظر دبیرخانه آژانس تدوین شده است. در واقع، ابتکار تدوین آن در دست آژانس بوده است؛
۲. این سند، موجب لغو مدالیته سال ۲۰۰۷ می‌شود و حقوق ایران در پیگیری تعهدات آژانس بر اساس آن موافقتنامه را از میان می‌برد.
۳. برخلاف مورد مدالیته ۲۰۰۷ ایران و آژانس که به منظور تحقق هدفی مشابه همین تنظیم و اجرا شد، حقوقی برای کشور قائل نیست بلکه تعهد محور است؛
۴. تعهداتی را نیز بر آژانس بار نمی‌کند بلکه برای آژانس صرفاً حق محور و برای ایران صرفاً تعهدزا است؛
۵. تفسیر و تشریح نوع تعهدات ایران و حقوق آژانس را خود آژانس بر عهده دارد؛
۶. خاتمه هر فرایند را خود آژانس تعیین می‌کند و نهایتاً اینکه ایران تنها و تنها باید پیگیر و راهرو در مسیری باشد که آژانس تعریف کرده است؛
۷. موضوعات دسته‌بندی شده است و مادامی که همه ابهامات و اتهامات حل نشده است، آژانس هیچ یک از آنها را مختومه اعلام نمی‌کند؛
۸. حتی اگر همه این موارد نیز حل شود - که عملاً در پرتو خط مشی بهانه جوئی آژانس از یک سو و باز بودن دامنه اتهامات دیگر از سوی دیگر، چنین انتظاری غیرواقعی است -، هنوز دسته‌های دیگری از اتهامات و ابهامات وجود دارند که باید مجزا حل و فصل شوند. یعنی از بسته شدن مساله هسته‌ای، خبری نیست؛
۹. حتی اگر این دسته از اتهامات حل شوند، هنوز مطالبات آژانس از جمله تصویب پروتکل الحاقی پابرجاست.

A- برنامه‌ی غنی سازی

آژانس و ایران توافق کردند که در زمینه‌ی تعیین یک رویکرد پادمانی برای تاسیسات غنی سازی سوخت نظنز مطابق با توافق پادلمانی جامع ایران و با یکدیگر همکاری داشته باشند. متن پیش نویس این رویکرد پادمانی و پیوست IRN facility در تاریخ ۲۳ ژوئیه ۲۰۰۷ اعلام شد .

رویکرد پادمانی و پیوست مربوط به تاسیسات نظنز طی نشست‌های فنی در ایران میان آژانس و سازمان انرژی اتمی ایران از ۶ تا ۸ اوت ۲۰۰۷ مورد بحث قرار گرفت. گفت و گوهای بیشتر با هدف نهایی کردن تاسیسات وابسته تا پایان سپتامبر ۲۰۰۷ انجام خواهد شد .

B- راکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک

ایران با درخواست آژانس برای بازدید از راکتور تحقیقاتی آب سنگین در اراک موافقت کرده است. بازدید موفقیت آمیز در ۳۰ ژوئیه ۲۰۰۷ انجام شد .

C- تعیین بازرسی‌های جدید

در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ ایران با تعیین پنج بازرس بیشتر موافقت کرد .

D- مسالهی صدور ویزاهای بدون محدودیت

ایران در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ با صدور ویزای یک ساله‌ی بدون محدودیت برای ۱۴ بازرس و کارمند آژانس موافقت کرد .

۲. مسائل باقی مانده از گذشته‌ی فعالیت‌های هسته‌یی ایران

A- آزمایشات پلوتونیوم

به منظور نتیجه گیری و بستن پرونده‌ی مسالهی پلوتونیوم، آژانس سوالات باقیمانده‌ی خود را ۲۳ ژوئیه ۲۰۰۷ را در اختیار ایران قرار داد. در پی نشست نمایندگان آژانس و ایران در تهران، ایران نیز روشنگری‌هایی برای آژانس داشت که به توضیح سوالات باقی مانده کمک کرد. بعلاوه در ۷ اوت ۲۰۰۷ ایران نامه‌ای برای آژانس ارسال کرد که طی آن روشنگری بیشتری در خصوص برخی سوالات انجام شد. در ۲۰ اوت ۲۰۰۷ آژانس اعلام کرد اظهارات پیشین اعلام شده توسط ایران مطابق با یافته‌های آژانس بوده و بنابراین این مساله حل و فصل شده است. این مساله رسماً توسط آژانس از طریق نامه به ایران مکاتبه خواهد شد .

B- مسالهی P۱-P۲

براساس مدالیت‌های توافق شده در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ ایران و آژانس با برداشتن گام‌های متوالی برای حل و فصل مسالهی P۱-P۲ موافقت کردند. براساس جدول زمانی پیشنهاد شده به نظر می‌رسد آژانس خاتمه‌ی مسالهی مهم Pu تا ۳۱ اوت ۲۰۰۷ اعلام کند و متعاقب آن در گزارش سپتامبر ۲۰۰۷ مدیر کل به شورای حکام این مطالب اعلام شود . آژانس تا ۳۱ اوت ۲۰۰۷ به تمامی سوالات باقی مانده در باره‌ی این مساله پاسخ خواهد داد. ایران و آژانس در ۲۴ و ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۷ برای پاسخگویی به سوالات به گفت‌وگو می‌نشینند. این نشست با نشست‌های دیگر در اوایل اکتبر

۲۰۰۷ برای روشنگری‌های بیشتر در خصوص سوالات مکتوب دنبال خواهد شد. تاریخ تعیین شده توسط آژانس برای این مساله نوامبر ۲۰۰۷ است .

C - منبع آلودگی

براساس مدالیت‌های توافق شده در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ و ارائه‌ی یافته‌های آژانس؛ که بیشتر از اظهارات پیشین ایران از ریشه‌های آلودگی‌های مشاهده شده HEU حمایت می‌کند، تنها مساله‌ی باقی مانده در خصوص آلودگی‌های پیدا شده در دانشکده‌ی فنی تهران است .

ایران و آژانس با برداشتن گام‌های متوالی برای بررسی این مساله به شرح زیر موافقت کردند :

آغاز انجام این اقدامات زمانی که مساله‌ی P۱-P۲ به نتیجه رسیده و این پرونده بسته شده است. آژانس مجدداً سوالاتی را در خصوص آلودگی‌های یافت شده در دانشگاه‌های فنی تهران تا ۱۵ سپتامبر ۲۰۰۷ از ایران خواهد داشت. پس از دو هفته از بسته شدن مساله‌ی P۱-P۲ ایران و آژانس مذاکراتی را در خصوص این مساله در ایران انجام خواهند داد .

D- سند فلز اورانیوم

براساس درخواست آژانس، ایران با همکاری با آژانس در تسهیل مقایسه‌ی بخش‌های مربوطه به این سند موافقت کرد ایران طرح‌های ارائه شده طی اولین نشست در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ را مورد بازنگری قرار داده است . پس از این اقدام ایران آژانس اقدام به بستن این مساله خواهد کرد .

II- مدالیت‌های حل و فصل دیگر مسائل باقی‌مانده

PO۲۱۰ - A

براساس مدالیت‌های توافق شده در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ ایران با برخورد با این مساله زمانی که تمامی مسائل ذکر شده در بالا به نتیجه رسیده و پرونده‌های آنها بسته شده موافقت می‌کند. ایران و آژانس همچنین با برداشتن گام‌های متوالی زیر موافقت کردند: با بررسی این مساله ، آژانس تمامی سوالات باقی مانده را به صورت مکتوب تا ۱۵ سپتامبر ۲۰۰۷ در اختیار ایران قرار می‌دهد .

پس از دو هفته از نتیجه‌گیری و بستن مساله‌ی منابع آلودگی و فلز اورانیوم که در گزارش دبیرکل به شورای حکام اعلام شده ایران و آژانس مذاکراتی را در تهران خواهند داشت که متعاقب آن ایران توضیحاتی را در خصوص پلوتونیوم ۲۱۰ ارائه خواهد داد .

B- معدن گچین

براساس مدالیت‌های توافق شده در ۱۲ ژوئیه ۲۰۰۷ ایران با برخورد با این مساله زمانی که مساله‌ی پلوتونیوم ۲۱۰ به نتیجه رسید و پرونده آن بسته شد موافقت کرد. ایران و آژانس با برداشتن گام‌های متوالی زیر موافقت کردند : براساس این مساله آژانس تمامی سوالات باقی مانده را به صورت مکتوب تا ۱۵ سپتامبر ۲۰۰۷ در اختیار ایران قرار می‌دهد .

پس از دو هفته از نتیجه گیری و بستن مساله‌ی پلوتونیوم ۲۱۰ منعکس شده در گزارش دبیر کل به شورای حکام ایران و آژانس مذاکراتی را در تهران برگزار می کنند که طی آن ایران توضیحاتی در خصوص معدن گچین به آژانس خواهد داد .

III - اتهامات مطرح شده در خصوص تحقیقات

ایران تصریح کرده است که مطالعات و بررسی‌های ادعا شده با انگیزه‌ی سیاسی و اتهامات بی پایه و اساس انجام شده است. در هر حال آژانس به ایران امکان دسترسی به اسنادی که در این رابطه در اختیار دارد خواهد داد: پروژه‌ی نمک سبز ، آزمایش مواد منفجره با حساسیت بالا و تجهیزات "re-entry" موشک در اختیار این آژانس است . به نشانه‌ی حسن نیت و همکاری با آژانس پس از دریافت اسناد مربوطه ایران آنها را مورد بازنگری قرار داده و ارزیابی خود را به اطلاع آژانس می‌رساند .

IV - تفاهمات کلی

۱. این مدالیت‌ها شامل تمامی مسائل باقی مانده می باشد و آژانس تایید می کند که مساله و ابهامات دیگری در خصوص برنامه‌های هسته‌ای ایران و فعالیت‌های باقی مانده است .
۲. آژانس با ارائه‌ی تمامی سوالات باقی مانده در خصوص طرح کاری بالا به ایران موافقت کرده است . این بدان معنا است که پس از دریافت این سوالات دیگر هیچ سوالی باقی نخواهد ماند ایران نیز افشاگری‌ها و اطلاعات مورد نیاز را در اختیار آژانس قرار خواهد داد .
۳. هیات نمایندگی آژانس متعقد است که توافق در خصوص مسائل بالا می‌تواند به اجرای موثر پادمان‌ها در ایران و توانایی‌اش در رسیدن به این نتیجه که فعالیت‌های هسته‌ای ایران صلح آمیز است کمک کند .
۴. آژانس می‌تواند چند بعدی بودن مواد هسته‌یی اعلام شده در تاسیسات غنی سازی در ایران را تایید کند و بنابراین به این نتیجه برسد که آنها مصارف صلح آمیز دارند .
۵. آژانس و ایران توافق کردند که پس از اجرای طرح کاری بالا و مدالیت‌های توافق شده برای حل و فصل مسائل برجسته اجرای پادمان در ایران به شیوه‌ی معمول انجام شود.

۲-۵. مدالیت دوم

۱-۲-۵. توافق ۶ بندی ایران و آژانس

با روی کار آمدن دولت یازدهم رویکرد جدیدی در دستورکار قرار گرفت و سپتامبر ۲۰۱۳ دیداری با یوکیا آمانو، مدیر کل آژانس در وین در این باره برگزار شد. در آن نشست قرار شد آژانس فرایند ساختاری خود را کنار گذارد و در ضمن از آمانو دعوت به عمل آمد سفری به ایران داشته باشد. به این ترتیب مقدمات دور جدید مذاکرات میان ایران و آژانس فراهم شد. کارشناسان دو طرف دو جلسه در پنجم مهرماه و هفتم و هشتم آبان‌ماه داشتند و در آن جلسات پیش‌نویس بیانیه تهران همراه با یک پیوست تهیه شد و ۲۰ آبان این تفاهم‌نامه ۶ بندی به امضاء رسید.

۱. بند نخست آن درباره «ارائه اطلاعات مربوطه و دسترسی مدیریت شده به معدن گچین در بندرعباس» بود. البته آژانس قبلا از گچین بازدید کرده بود اما باز اصرار داشت مجددا این کار را انجام دهد. به خاطر همین، ۹ بهمن ماه، سه تن از بازرسان آژانس از معدن گچین در بندر عباس بازدید کردند.

۲. آژانس از قبل همواره مُصر بود از تاسیسات آب سنگین اراک بازدید کند. هرچند در توافقنامه پادمان چنین الزامی برای جمهوری اسلامی ایران وجود ندارد، اما ایران در این توافقنامه موافقت کرد، «اطلاعات مربوطه و دسترسی مدیریت شده به راکتور تولید آب سنگین اراک» را فراهم سازد. ۱۶ و ۱۷ آذر بازدید ایران از اراک انجام شد.

۳. ارائه اطلاعات درباره همه راکتورهای تحقیقاتی جدید» بند سوم این تفاهم‌نامه را تشکیل می‌داد. این بند نیز به این ماجرا مربوط می‌شد که ایران قبلا اعلام کرده بود می‌خواهد تعداد بیشتری راکتور تحقیقاتی برای تولید رادیودارو بسازد. در واقع اگر جمهوری اسلامی فعالیت هسته‌ای داشته باشد، باید به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کند اما از آنجائیکه تهران در حال حاضر مقید به کد ۳.۱ قدیم هست و نه ۳.۱ جدید، الزامی ندارد پیشاپیش درباره تاسیسات هسته‌ای که قرار است در آینده بنا کند به آژانس اطلاع دهد مگر ۱۸۰ روز پیش از ورود مواد هسته‌ای به آن تاسیسات. اما با توجه به درخواست آژانس در این باره، ایران موافقت کرد اطلاعات راکتورهایی که می‌خواهد در آینده بسازد را در اختیار این نهاد قرار دهد.

۴. یکی دیگر از بحث‌های موجود ساختگاه‌های راکتورهای قدرت در کشور بود که آژانس اتمی می‌خواست بدانند این راکتورهای قدرت در چه مکان‌هایی ساخته می‌شوند که باز طبق کد ۳.۱ قدیم، ایران باید ۱۸۰ روز قبل از ورود مواد هسته‌ای به تاسیسات این موضوع را به اطلاع آژانس برساند. اما با این حال، ایران موافقت کرد ساختگاه‌های راکتورهای آینده کشور را در اختیار آژانس قرار دهد.

۵. بند ۵ این تفاهم‌نامه درباره «شفاف‌سازی اظهارات ایران درباره تاسیسات غنی‌سازی اضافی» است و بند ششم «شفاف‌سازی بیش‌تر اظهارات ایران در زمینه فن‌آوری غنی‌سازی لیزری» است.

۶. اما بند ششم نیز خود ماجرای دارد. قریب به ۱۰ سال پیش، ایران فعالیت‌های لیزر پیشرفته‌ای داشت. قبل از اینکه کشورمان وارد عرصه غنی‌سازی به‌وسیله سانتریفیوژ شود، در حوزه غنی‌سازی لیزری نیز فعالیت می‌کرد اما زمانی که موفق شد از طریق سانتریفیوژ به غنی‌سازی دست یابد دیگر ضرورتی برای ادامه غنی‌سازی از طریق لیزر وجود نداشت. بر همین اساس در سال ۲۰۰۳ به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کرد تاسیسات لیزر را کنار گذاشته است. بازرسان آژانس نیز از این تاسیسات بازدید کردند و فعالیت‌های این تاسیسات به طور کلی جمع شد، اما فعالیت‌های لیزر در بخش‌های دیگر مانند موسسات دولتی ادامه یافت. در این زمینه یک مرکز ملی لیزر وجود دارد که در امور پزشکی و صنعتی فعالیت می‌کند.

اما اینکه چرا این موضوع مسئله ساز شد به نمایشگاهی باز می‌گردد که مرکز لیزر برپا کرد و محمود احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور سابق در سخنرانی خود در این نمایشگاه گفت، «ما در عرصه لیزر پیشرفت کرده‌ایم و این پیشرفت آن‌قدر بوده است که زمانی می‌توانستیم از طریق لیزر غنی‌سازی کنیم». غرب این اظهارات را بدین مفهوم تلقی کرد که هنوز هم فعالیت غنی‌سازی ایران در زمینه لیزر ادامه دارد. بنابراین در تفاهم‌نامه جدید ایران موافقت کرد در این زمینه شفاف‌سازی کند.

قرار بود این توافق ۶ بندی، سه ماهه اجرایی شود که چنین شد و به این ترتیب ۱۲ و ۱۳ بهمن ۹۲، جلسات فنی سازنده‌ای در قالب چارچوب همکاری برگزار شد که در طول این جلسات، دو طرف پیشرفت در اجرای اقدام عملی اولیه که ۳ ماه پیش توافق شد را مرور کردند.

۲-۵. توافق ۷ بندی ایران و آژانس

ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی روز ۲۰ بهمن دومین توافق در دوران کاری تیم جدید هسته ای در دولت یازدهم را امضا کردند. بر اساس این توافق، جمهوری اسلامی ایران قبول کرده که هفت اقدام عملی جدید را تا ۲۵ اردیبهشت ماه ۹۳ انجام بدهد، این مدالیت به حل و فصل ۷ موضوع دیگر از مسائل باقی مانده میان ایران و آژانس می پردازد. مدیرکل جزئیات اقدامات توافق شده را به شورای حکام گزارش خواهد کرد.

موارد توافق شده چنین است:

۱. ارایه اطلاعات مورد توافق طرفین و دسترسی مدیریت شده مرتبط با معدن ساغند یزد.
۲. ارایه اطلاعات مورد توافق طرفین و دسترسی مدیریت شده مرتبط با کارخانه تغلیظ اردکان.
۳. تحویل پرسشنامه اطلاعات طراحی (DIQ) بروز شده راکتور (IR-۴۰ اراک)
۴. اتخاذ اقدام در جهت به نتیجه رسانیدن رهیافت پادمان برای راکتور (IR-۴۰ اراک)
۵. ارایه اطلاعات مورد توافق طرفین و تنظیم بازدید فنی از مرکز لیزر لشکرآباد.
۶. ارایه اطلاعات مواد چشمه (source material)، که هنوز به ترکیب و خلوص لازم برای ساخت سوخت و یا غنی سازی نرسیده است، شامل واردات چنین موادی به ایران و استخراج اورانیوم از فسفات توسط ایران.
- ۷- ارایه اطلاعات و توضیحات به آژانس به منظور ارزیابی اظهاریه ایران در مورد نیاز یا کاربرد توسعه EBW (نسل جدید چاشنی های ایمن)